

מה אהבתי

מאריכין לו ימיו ושנותיו

לזכר נשמתם של מ"ה קדושי מירון תשפ"א

"כל המשלים פרשיותיו עם הציבור, מאריכים לו ימיו ושנותיו"

מדוע אין שוברים עצם בקרבן פסח?
בעין הפרשה

מדוע כדאי לומר שמו"ת עם תפילין?
פתח דבר

איך במלה עבודה זרה של מצרים?
כזוהר הרקיע

"בדם אשר בסף" - מהו סף?
כתרגומו

רמוזה כל תורת ה', כי התפילין הם הכלי לקבל אור התורה, יש בהם את כוח ההתחדשות של התפארות השם יתברך בעמו בכל יום, "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", כי את זו המצווה נצטוו בני ישראל בצאתם ממצרים כדי שיזכרו את בכל יום את היציאה.

כך גם אנו מזכירים בכל יום את יציאת מצרים, משום שרק באמצעותם אנו זוכרים את הנפלאות ושידוד מערכות הטבע עבור הוצאת עם ישראל מעבדות לחירות, וזה יסוד האמונה, כלשון הרמב"ן בפרשתנו: שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין בניסים שקרו לרבים, בין הניסים שקרו ליחיד. דהיינו, שהתפילין מזכירים לנו תדיר את ניסי הקב"ה הגלויים והנסתרים, בחסדיו המרובים, לעם ישראל ככלל, ולכל יחיד בפרט.

והנה, כתבו בספרי חסידות בפרשתנו (שפ"א בא תרמ"ד ועוד), כי הפסוק 'למען תהיה תורת השם בפיר' הוא רמז למה שנהגו ללמוד תורה דווקא בעודנו מעוטר בתפילין. וחשבתיו להוסיף, מה שידוע בשם המקובלים (הובא בסידור הרש"ש) שיש עניין גדול לומר את סדר שניים מקרא ואחד תרגום ביום שישו מיד אחר תפילת שחרית, בעודנו עטורים בתפילין, שיתכן לרמז על החיבור בין שני הדברים: שהרי הגמרא במנחות מביאה "אמר ריש לקיש: כל המניח תפילין מאריך ימים, שנאמר: ה' עליהם יחיו", ופירש רש"י: "שאותם נושאים עליהם שם ה' בתפילין - יחיו". ועל שניים מקרא ואחד תרגום גם נאמר בגמ': "מאריכין לו ימיו ושנותיו", וממילא מתחזק הקשר שבין אמירת שמו"ת, לתפילין, כסגולה לאריכות ימים על ידי נשיאת זכירת שם ה' שבתפילין, בחיים רוחניים, מלאים באור האלוהי שהתגלה בעת יציאת מצרים.

פרשתנו פותחת צוהר להתגלות הראשונה של אלוקותו יתברך בעולם, ולראשית קבלת אור המצוות המעשיות בעוד עם ישראל שרוי על אדמת מצרים.

אונקלוס, שמקפיד בתרגומו להרחיק כל משמעות גשמית ביחס לקב"ה, חורג משיטתו כדי לבאר את הפשט, ועל הפסוק וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה, הוא מתרגם: וְאַתְגְּלִי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּלֵילֵיא הַדִּין. דהיינו, כפי שהביא רש"י ממכילתא: "כמלך העובר ממקום למקום". בדומה, אפשר למצוא שתי מילים נוספות בתרגום יונתן: וְאַתְגְּלִי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּשִׁכְנֵיתָ יְהוָה.

פרשת בא אף משופעת במצוות, הכלי לקבל את אור גאולת הנפש, שהלא בני ישראל היו משוקעים בטומאת מצרים, והנה זכו לשבעה לאווין ועשין במצוות הפסח, ראש חודש, שביתת יו"ט ועוד, שהם יסיעו להם להתחדש ולהיות כלים לקבל שפע האור האלוהי של מלך מלכי המלכים שנגלה עליהם.

איך אנחנו יכולים להתחדש גם כן, בעיצומה של הגלות הנוכחית? מצוות תפילין המופיעה בשלהי פרשתנו, ממשיכה על האדם בכל יום את כוחה של גאולת מצרים - היציאה מן המצרים - ואת ההתחדשות בקיום התורה, שהרי סגולת התפילין היא וְהָיָה לָךְ לְאֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ (דהיינו לימוד וקיום התורה) כִּי בְיַד חֻזְקָה הוֹצֵאתִי מִמִּצְרַיִם (כוח היציאה ממצרים והתעוררות הגילוי האלוהי מאז).

ובלשונו הזהב של הרמב"ן עולים הדברים כבדולח מלוטש: שתכתוב על ידך ועל בין עיניך יציאת מצרים ותזכור אותה תמיד למען שתהיה תורת ה' בפוך לשמור מצותי ותורתיו כי הוא אדוניך הפודך מביט עבדים.

במסכת קידושין דרשו מהפסוק 'למען תהי' תורה ה' בפוך' כי 'הוקשה כל התורה כולה לתפילין'. וביארו קדמונים שבתפילין

פתח דבר

רה"ח רבי מאיר נחמן אלחדד שליט"א

סוד התפילין: להפנים את האור האלוהי

כל ההשתדלויות שרק שייך, לפחות תקרא לי אתה ומאוד אכיר לך טובה, יישר כח גדול שאתה עושה אותי את החסד הזה. וכך, במשך שנתיים, קראתי לרבינו זצוק"ל כל שבוע את השמו"ת ושמע מילה במילה. גם בפעמים שהיה חלש מאוד והיה מקשיב בעיניים עצומות, הסתפקתי אם שומע אותי כלל, פתאום סימן לי בידו לעצור ותיקן אותי אם קראתי מילה בדיוק שאינו נכון.

דף צהוב - קל יותר לקריאה - באותיות גדולות וכך היה קורא שמו"ת. לעת זקנותו ממש, מספר הגר"ג הונינסברג, לקראת השנתיים האחרונות לחייו, כמה שניסה לקרוא שמו"ת מהדפים, לא הצליח לקרוא בשום אופן. פנה אלי רבינו זצוק"ל ואמר לי: יש שאלה גדולה במשנה ברורה אם מועיל בשמו"ת שומע כעונה, אבל אני הרי אנוס ולא יכול לקרוא בשום אופן, עשיתי את

ואלה שמו"ת

הלכות, טעמים ומנהגים בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום

האם מועיל שומע כעונה בשמו"ת?

מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל, הקפיד מאוד כל השנים לקרוא שמו"ת. לעת זקנותו שראיתו הלכה ונחלשה, הדפיסו לו את החומש על

מתחילים משמורת

עצות והיגיים על מצוות קריאת
"שניים מקרא ואחד תרגום"

דברי תורה צריכים חיזוק

"תנו רבנן: ארבעה צריכין חיזוק (שיש לו לאדם להתחזק בהם תמיד בכל כוחו. רש"י), ואלו הן: תורה, ומעשים טובים, תפילה, ודרך ארץ.

תורה ומעשים טובים מנין, שנאמר (יהושע א, ז), "רק חזק ואמץ מאד לשמור ולעשות ככל התורה", "חזק" - בתורה, ו'אמץ' - במעשים טובים" (ברכות לב).

מצוות "שניים מקרא ואחד תרגום", היא בהחלט מהדברים שצריכים חיזוק תמיד.

מצווה זו, היא למעשה הבסיס

הראשוני של מצוות לימוד תורה כפשוטו, ללמוד ולדעת את פסוקי התורה, ולהכיר את חוקיה ומצוותיה על בוריים. ואכן לא סוד הוא שעבור רבים, נדמית היא כמשא, וצריך ללחום הרבה עם היצר כדי לקיימה ולהתמיד בה.

כבר הזכרנו בעבר, כי ישנם שלל סיבות וטעמים

לכך שיש שאינם מקפידים, או אינם מצליחים לשמור על רצף ורציניות בקיום תקנה חשובה

זו, אך ברור לגמרי שאין הדבר נובע מזלזול או התעלמות חלילה, אלא בעיקר מחמת עצת היצר ותחבולותיו, שמחליש אותנו ולוחש לנו שלא נורא אם נשכח או לא נקפיד.

זאת ועוד, כי הגם שב"ה בשנים האחרונות אכשר דרא, ורבים משתדלים לקיים ולהתחזק במצוות 'שניים מקרא', אולם לא נגלה סוד גדול, אם נאמר, כי למרבה הצער רבים מקיימים מצוה זו כמצוות אנשים מלומדה... ולא נוחתים להבין מה פשרה של מצוה זו, ומה סוד טעמה.

למען נשכיל בדברים יותר

אמת נאמר, כי טעמים רבים לה למצוות 'שניים מקרא', לפי הפשט וגם לפי הסוד, אין המקום כאן מספיק להאריך בכולם (ובל"ז נשתדל לעסוק בהם ולהביאם מפעם לפעם), אך נדמה כי הטעם המרכזי והעיקרי, הקדום והמבוסס מכולם, מופיע בדברי ספר החינוך. בהערת המחבר שבהקדמתו, וזה לשון קדשו:

"ואחת מן המצוות, והיא עיקר יסוד שכולן נשענות עליו, היא מצוות לימוד התורה, כי בלימוד - ידע האדם המצוות ויקיים אותן. ועל כן קבעו לנו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ק פב.) לקרות חלק אחד מספר התורה במקום קיבוץ העם שהוא בית הכנסת, לעורר לב האדם על דברי התורה והמצוות, בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו כל הספר... ועוד חייבנו חכמינו זכרונם לברכה לקרותו כל אחד ואחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבוע, כמו שקורין אותו במקום הקיבוץ, וזהו אמרם זכרונם לברכה (ברכות ת.) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור, כדי שישכיל בדברים יותר בקרותו אותו בביתו."

במילים ספורות אלו: "כדי שישכיל בדברים יותר בקרותו אותו בביתו", מוסברת היטב משמעות ומטרת מצות 'שניים מקרא'.

בדברי ספר החינוך הללו, בא לידי ביטוי הטעם המקובל והרווח בפי רוב ככל הפוסקים, למצוות שנים מקרא, מלבד וכתוספת למצוות קריאת התורה מידי שבוע במקום קיבוץ העם בבית הכנסת.

נזכור ונשנן זאת היטב: קבעו ותיקנו לנו חכמינו 'לעולם

ישלים אדם פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום' - כדי לעורר לב האדם על דברי

לא נשכח את צוואתו של הרמב"ן: "הוי זהיד במצוה קלה כבחמורה, שכולן חמודות וחביבות מאד"

התורה והמצוות, למען נשכיל ונבין יותר את דברי התורה, ונעמיק בידעת דרכיו של הבורא.

הכל בגזירת עליון

פרשיות השבוע בכל התורה כולה הינם ממש 'סדרה' של לימוד והכרת דרכי השם, וכפי שרואים בפרשיות הנוכחיות - כל מכה, כל עונש שנחתים על ראשו של פרעה - משקפים ומאדירים בעוצמה רבה את האמונה בהשגחת הבורא ית'. בפרשתנו נותרו לנו עוד שלוש מכות מתוך עשרה, ושומא עלינו להתבונן בהם, וללמד באמצעותם את עצמנו אמונת ה'.

אין טעם שננסה לכתוב ולהסביר זאת בעצמנו, בעוד שכבר עשו זאת קדמונינו טוב יותר. די אם נצטט פה לשם דוגמא, את לשון קדשו של הרמב"ן בפרשתנו, המפורסמת והמאירה כבדולח, וזה תמצית ותקציר דבריו:

"ועתה אומר לך כלל בטעם מצוות רבות. הנה מעת היות עבודת גילולים בעולם, מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה... וכאשר ירצה האלוקים בעדה או ביחיד, ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל ביטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה' מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול".

"ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א), הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלוקיו. וכונת כל המצוות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו..."

"ומן הנסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד. אלא אם יעשה המצוות - יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם - יכריתנו עונשו. הכל בגזרת עליון".

...

עד כאן דברי קדשו של רבינו משה בן נחמן, דברים נפלאים מעשי ידי אומן. כל מילה - ספיר ויהלום, יסוד חשוב שצריך לשנן בכל יום ויום.

ובהקשר למצוות שניים מקרא, בה אנו עוסקים פה, מצוה שנראית לעיתים קלה ומודחקת, וצריכה חיזוק תמיד, חשוב שנזכור ונלמד היטב: קבעו ותיקנו לנו חכמינו 'לעולם ישלים אדם פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום' - כדי לעורר לב האדם על דברי

הפירוש של מסעי לפי

רצון
השם
בעומק
הפרשה

גודל כח תפילת הצדיקים

"ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' אלוקים".
אמר רבי אלעזר: למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר? לומר לך: מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום - אף תפילתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממידת אכזריות למדת רחמנות.

(סוטה יד.)

הבא ליטהר מסייעין בידו

"ויחזק ה' את לב פרעה". בתחילה ויחזק לב פרעה (שמות ט' ל"ה), ולבסוף ויחזק ה' את לב פרעה, היינו דאמר ריש לקיש בא ליטמא פותחין לו, ולכן אמר יחזקאל (יחזקאל ג' כ') ונתתי מכשול לפניו, ואומר ואנכי פתיתי את הנביא ההוא (שם י"ד י"ט), שכיון שאדם חפץ ברשע, הוא נכשל מן השמים והבא ליטהר מסייעין אותו. (מדדש לקח טוב י"ב)

אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו". [קאי על מה שכתוב בפרשת משפטים 'ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו'] ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, לפי שכתוב ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (שמות י"א י'), אמר הקב"ה תנו להם שכרם, לכלב תשליכון אותו, אם שכר החיה לא קיפח, שכר אדם לא כל שכן.

(מדדש לקח טוב כ"ב ל')

תפילה הגונה היא במקום קרבנות

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו".
כשהתפילה היא שלימה בדיבור במחשבה ובמעשה, אז היא ממש במקום קרבן, ואם לאו היא תפילה פסולה כמו קרבן פסול. ובתיקוני זוהר (כ"א מ"ה א') אמרו, שהתפילה הפסולה נמסרת לכלב ונתקיים בה (שמות כב, ל) לכלב תשליכון אותו. ובראשית חכמה שער היראה פ"ח, שכלב זה הוא מכח לילית. ונראה דעל זה בא הרמז (שם יא, ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, כי תפילתם היתה הגונה ושמע ה' תפילתם כמו שנאמר בפ' שמות (שם ב, כד) וישמע אלוקים את נאקתם.

(של"ח, תמיד נר מצוה אות ל')

מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה

"ושמרתם את המצות". שלא יבואו לידי חימוץ, מאן אמרו תפח תלטוש בצונן. ר' יאשיה אומר, אל תהא קורא את המצות, אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצוות, אלא אם בא לידך מצוה אל תחמיצנה עשה אותה מיד.

(רש"י י"ב י"ז)

השווה, ומשווה קטון וגדול

"ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף". וכן

יש דברים שהן נראין שפלים, וצווה הקדוש ברוך הוא לעשות מהן כמה מצוות, האזוב נראה לאדם שאינו כלום, וכחו גדול לפני האלוקים שמשל אותו לארז בכמה מקומות, בטהרת מצורע, בשריפת הפרה, ובמצרים צווה לעשות מצוה באזוב, שנאמר: ולקחתם אגודת אזוב. וכן בשלמה אומר (מלכים א, ה, יג): וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר. ללמדך שהקטן וגדול שווין לפני הקדוש ברוך הוא, ובדברים קטנים הוא עושה ניסים, ועל ידי אזוב שהוא שפל שבאילנות גאל את ישראל.

(שמות רבה י"ז ב')

שלא להרחיק הגשמיות יותר מידי

"אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם". ולהעיר על זה גם כן אמרו במשנה, אור ל"ד בודקין את החמץ לאור הנר - שהיא הנפש, שנאמר נר ה' נשמת אדם. ובאותו נר בודקין את החמץ והיצר הרע, להבדילו מהאדם. והזהירו שלא יהיה האור הוא כל כך חזק שישרוף את הבית ויחריב את הגוף בהרחקת הדברים הגשמיים בהחלט, וגם לא יהיה אור כל כך חלוש שלא יספיק לגלות סתרי החטאים.

(אבן עזר י"ב ס"ז)

בואו חשבון - עשיית חשבון הנפש בימי הנעורים

"אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם". הן זאת עצת ה' ברמז הרומז באומרו אך ביום הראשון תשביתו שאור, כמדובר על ימי עישור הראשון מהגיעו לחינוך, בטרם יבינו סירותיו אטד. [כוונתו, שכבר בעשור הראשון לחייו - מהגיעו לגיל חינוך ישבית השאור - הוא היצה"ר, עוד בטרם יגדלו הקוצים ויתקשו].

ורמז רמז לנו התנא באמת באמור (פסחים ד' א') 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר', והוא כי כאשר השאור מחמיץ העיסה, כן היצר הרע מחמיץ ומפסיד את האדם ומעפשו, ועל כן חל עליו חובת ביעור היצר הרע מעליו, ולא ייחל עד אשר יגדל או לעת זקנה חלילה כי אם אור ל"ד הלא הוא במלאת לו שנת שלוש עשרה ויום אחד, שמתחיל [שנת] ה"ד, כי אז ייחל היצר הטוב לפעמו. וזהו לאור הנר כי הנר היא הנשמה לו, ואור הנמשך מהנר אחר ה"ג הוא היצר הטוב, וזהו לאור הנר.

(אנשיך י"ב ס"ז)

חשיבות הרגשת הלב יותר מכוונה שכלית

"והיה לך לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך". והנה זכרה התורה תפילין של יד קודם תפילין של ראש, לפי שהאות של היד הוא מכוון כנגד כי בחזקת יד הוציאנו ה' ממצרים. ועוד, שתפילין של יד הם כנגד הלב, ושל ראש הם כנגד המוח. והנה הלב יותר נכבד מהמוח והתחלה לו.

(אבן עזר י"ג א')

מורה רחוקה

פינינים מספר
הזוהר הקדוש

מתוך 'אגן הסהר' בעריכת
הגיד מיכאל פלג שני"מ"א

מצוה כ"ח לשחוט פסח בין הערביים

כ"ח - מצוה זו לשחוט פסח בין הערבים בי"ד בניסן, זכרון לאותו פסח מצרים, וזוהי חובה על כלם, כמו שנגמרו ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים. פסח זה צריך להיות שמור מעשרה ימים והלאה, שכתוב בעשר לחדש הזה ויקחו להם יגו'. מה הטעם? משום שהרי אז מתחילה הלבנה להאיר מעשרה ימים והלאה, עד שנשלמת בחמשה עשר, ובארבעה עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין תלוי על העולם.

ויד זה להעביר הזהמה מלפני הברית הקדושה, ולהנות מאותו ריח שנוסף מצלי האש, ועל זה לא בא אלא על השבע, ועל זה וכל ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית קדש, יאכל בו. מי שאין בו ברית קדש, לא יאכל בו. שזה מבני הברית הוא לשבר כח של חיל אחר, להעביר ערלה מלפני ברית. משום כך זהו לעשות בבני ברית ולא בבני ערלה.

כשבא הקדוש ברוך הוא למצרים, ראה את הדם של אותו פסח שהיה רשום על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסוף והגעתם יגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו, בגאולה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע וישחט אותו. ועתה בגאולה זו כתוב, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל יגו'. זכרון של לעתיד לבא, בגאולה העליונה שהיא. על שתי המזוזות ועל המשקוף, ברשם הזה של אות יו"ד, וברשם הזה של האות יו"ד, להראות את רשם הברית הקדוש, ונשברת ערלה מלפני דם הברית, רשום על הכל, ובא דם על דם. כשעובר אותו המשחית, היה רואה דם ומתרחק מהבית, כמו שנגמרו ולא יתן המשחית יגו'.

הקב"ה הרג, והמשחית היה הולך למצוא עילה לישראל

(דף מ"א ע"ב) אם הקדוש ברוך הוא לבדו הורג, אז למה כתוב ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית היה הולך, ולא הקדוש ברוך הוא? אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא היה הורג, והמשחית היה הולך למצוא עילה לישראל. כיון שהיה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים, היה בורח ונפרד מהם.

ומטעם זה נתן בכורות ישראל לגאולה

ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד, נתן בכורות של ישראל לגאולה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עילה כלל, ובכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים. בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית יגו'.

(תע"מ, פ"ב, דף מ-מא)

בעין הפרשה

מבט והגות לפרשת שבוע

'עצרת זיכרון' מעשית

ועצם לא תשברו בו.

אחת מן המצוות הקשורות בקרבן הפסח היא המצווה האוסרת שבירת עצם מקרבן הפסח. נשים לב, שכאן המדובר לא בעשייה חיובית, אלא בהימנעות מעשייה, אולם גם זו יש בה כדי להנחיל לנו ערך מסוים. וכדברי בעל ה"חינוך": "אין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים. לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. על כן בתחילת בואנו להיות סגולת כל העמים, ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים

בנו המעלה הגדולה שעלינו בה באותה שעה, ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושים, נקבע בנפשותינו הדבר לעולם".

אפשר שלאדם מן השורה יראו דברים אלו כתמוהים: הכיצד תועיל הימנעות משבירת עצם, להחזיר האוכל את ההכרה שהוא בן מלך? כלום חסרות לנו תזכורות העשויות להזכירנו את עובדת היותנו בני חורין בפסח, שאנו זקוקים לתזכורת נוספת זו? והאם עשוי מאן דהוא לשכוח עובדה בסיסית זו, אלמלא אותן תזכורות חוזרות ונשנות?

שאלות אלו ודומות להן, מוכרות למדי, וידועות היו גם מימות עולם. לפיכך מחבר "ספר החינוך" בעצמו מוצא לנכון להתייחס אליהן בהרחבה, וכך הוא כותב: "ואל תחשוב, בני, לתפוש על דברי ולומר, ולמה ציווה אותנו ה' יתברך לעשות כל אלה לזיכרון אותו הנס, הלא בזיכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ... דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם, אם רע ואם טוב. ואפילו רשע גמור בלבבו, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכוח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ועל כן אמרו חז"ל: רצה המקום לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כדי להתפייס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו, להטיב לנו באחריתנו...".

במילים אחרות: רק באמצעות מעשים קונים הערכים שביתה בלבבות, ורק כך הם נמסכים

בדם האדם והופכים להיות חלק מאישיותו. רק התרגול הממושך מביא את האדם, לא רק להוקיר ערכים ולכבדם, אלא אף לחיות לפיהם ולכלכל את כל מעשיו בהתאם להם. לפיכך, אלמלא כל אותן הלכות המקיפות את חג הפסח, מי יודע אם היה נשאר בתוכנו ובתודעתנו זכר כלשהו על יציאת מצרים. רק המעשים הרבים, הם הערבים לשימור זכר יציאת מצרים בתוכנו על כל המשתמע מכך. היסטוריונים יודעים לספר כי מצרים של הימים ההם היתה מדינה נאורה למדי ומפותחת ביותר מבחינה תרבותית, אך כל זה לא הפריע לה להשליך ליאור תינוקות רכים בני יומם. בשם הקדמה ציוה פרעה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". גם אל גזירות העבדות ושרי המיסים כנראה נלוותה מערכת הסברה מקיפה שהעלתה על נס את תרומת העמלים למצבו הקשה של המשק המצרי. כל הרשע, העוולה והאכזריות נעשו בשם ערכים נכבדים וחשובים. זה דרכן של אידיאות שאין עמם מעשים. סופם של רעיונות אלו שהם מתמוססים בין האצבעות, והיישום המעשי עלול להיות בניגוד מוחלט אליהם.

כך מלמדת ההגדה של פסח: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור... בעבור זה לא אמרתי, אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך". לא תוכל להנחיל עקרונות, אם אין הם מלווים במעשים מתאימים. רק המעשה הוא שיקבע אם תחדור ההכרה ללב, ומכאן חשיבותו של כח העשייה.

(מתוך מאמרו של הרב משה רייס ז"ל)

חיים למוציאים

זווית אמונית בפרשת השבוע
מגדולי הדורות זי"ע א"י ובלחמ"א

מי כאן בעל הבית

ולמען תספר... וידעתם כי אני ד'.

הרה"צ רבי אלימלך בידרמן נוהג לומר, כי לא נועדו כל עשר המכות אלא כדי שפרעה ילמד על בשרו מי מנהל את העולם, ואילו לנו נשאר ללמוד את הפרשה ולשנן לעצמינו מי בעל הבית בעולם הזה.

ומספר, על יהודי נכבד מתושבי ניו יורק שהתברך מן השמים בעשירות, ולו מפעל גדול אשר שם מושבו שעות רבות בכל יום, וממילא שם הוא מקום 'קבלת קהל' שלו לכל השד"רים והמשולחים להעניק להם מרחב לבו ומתת ידו בעין יפה.

והנה, בניין המפעל שלו גדול ורחב ידיים על כן כתבו כמה מהמשולחים מודעות ברחבי הבניין: "בעל הבית נמצא במקום פלוני", כדי למנוע טירחה יתירה מהמתנדפים על דלתותיו.

באחד הימים נכנס אליו משולח אחד, ובטרם כל פתח פיו בתלונות על המודעות התלויות ברחבי הבניין - "וכי כך כותבים 'לבעל הבית'... 'לבעל הבית'... מי שמך 'לבעל הבית'?!", הרי הקב"ה הוא אדון הכל, והוא 'בעל הבית' על כל העולם כולו, ומה לך כי נטלת לעצמך שם וכינוי של הבורא יתברך שמו בכבודו ובעצמו?!"

לשבחו של 'בעל הבית' הנ"ל ייאמר, שלא די שלא זלזל באותו משולח - כאומר, באת הנה לקבל מתת ידי ובמקום שתכניע עצמך מעט באת לחלוק דעותיך בקול רעש גדול, אך זה האיש החליט 'קבל את האמת ממי שאמרה', שמע לקולו והבטיח נאמנה לתקן את אשר עיוות והעניק לו ממתת ידו פי עשרה מהסכום הקצוב שהוא נתן לכל אחד, ואת המודעות כולם החליפו בחדשות שם נכתב כי 'המנהל' נמצא במקום פלוני, שהרי, סבר וקיבל אותו יהודי, כי 'בעל הבית' יושב בשמים ממעל.

לא חלפו ימים רבים והנה התפוצץ אחד מצינורות המים אשר במפעל הגדול. באותו מקום שבו אירע הפיצוץ ישבה גויה מעובדות המקום שלא שמה ליבה לזרם המים הגובר והולך ושפך נהרות מים הנשפכים בזו השעה לתוככי החדר.

בעל הבית, שראה מחדרו באמצעות המצלמות את הנעשה, קרא לאותה עובדת שתסגור את זרם המים אך היא לא שמה אל לבה שהבוס קורא לה והמשיכה בעיסוקיה. בינתיים, התקלקלו כמה וכמה חפצים בנזק שאי אפשר לתקן... מכיוון שכן, שילחה

בעה"ב לנפשה בפיטורין כדת וכדין. אחר הדברים האלה קצף בעלה של הגויה על 'בעל הבית' שפיטר אותה ונשבר מטה לחמו החליט לעשות מעשה. בבוקרו של יום הופיע במפעלו של היהודי כשבכיסו טמון כלי משחית מוכן להרוג בו את בעל הבית.

משהגיע למפעל הגדול שאל היכן מקום מושב 'בעל הבית', הפועלים שלא העלו בדעתם את הנעשה מתחת לאפם שלחוהו לחדר פלוני שם איתן מושבו של 'בעל הבית', אך משהגיע לחדר וראה כתוב בו מפורש שהוא חדרו של המנהל שאל את 'המנהל' היכן 'בעל הבית'... הראה לו 'המנהל' באצבעו כלפי מעלה כאומר: בעל הבית יושב מלמעלה ומנהיג את כל העולם כולו והמפעל הלז גם כן...

יצא הגוי מחדרו כשהוא ממהר לעלות לקומות העליונות כמו שהבין מהאדם שפגש זה עתה, כי 'בעל הבית' יושב בקומות העליונות... היהודי שהחל לחשוך כי הלה מתכוון לרעה... החל מיד בודק אחריו במצלמות, וירא איך שהגוי מכין את עצמו להרוג את בעה"ב... מיד נעל היטב את דלת חדרו ואת כל שערי המפעל, והזמין את שוטרי המדינה שמיהרו לבוא ותפסוהו במקום עם כלי המשחית... לקחוהו לבית האסורים, ותנצל נפש היהודי ממוות לחיים...

וכל זה בזכות הכרתו והכרזתו כי 'בעל הבית נמצא למעלה' - הרי זהו 'וידעתם כי אני השם'. דעו מי כאן בעל הבית!

(נאר הפרשה)

התורה שאלתך

לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות

ישא העם את בְּצִקוֹ טָרַם יִחְמָץ מִשְׁאֲרֵתָם
צָרַרְתָּ בְּשִׁמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם (יב, לד)

מדוע משארותם היו צרורות על שנמם, ולא על בהמותיהם?

מדרש תנחומא (סימן ח): "וכי לא היה להם בהמה, והא כתיב 'וגם ערב רב עלה אקם וצאן ופקר מקנה פבד'? אלא שהיו מחבבין את המצוה לכך כתיב 'על שִׁכְמָם'."

חזקוני: משום שחמוריהם היו טעונים כלי כסף וכלי זהב ושמלות.

אור החיים: הואיל ולא הספיקו לאפות את הבצק טרם צאתם לדרך, הוצרכו לוודא לאורך כל הדרך שהבצק לא יחמץ. לצורך כך הם הניחו 'על שִׁכְמָם' את הבצק, שיוכלו ללוש במשך ההליכה, שכן כשלישים את העיסה היא אינה מחמיצה.

רש"י הירש: שאר כל מטלטליהם כבר נארזו והועמסו על בהמות משא, ונשארו לעסוק רק באפיית לחם. פחדם של המצרים היה כה דוחק, עד שלא הותירו להם זמן להעמיס גם את המשארות עם בצקם על בהמותיהם, ועל כן טענו אותם על שכמיהם ומיהרו לצאת.

מתוך ספרי 'תורתך שאלתי', שנכתבו ע"י הרב חגי ולוסקי
לתגובות למדוד: office@shaalti.co.il

וְיִקְרָא פְרָעָה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָכוּ עִבְדוּ אֶת ה' רַק צֹאנְכֶם
וּבְקִרְכֶם יֵצֵג גַּם טַפְכֶם יִלָּךְ עִמָּכֶם (י, כד)

איך קרא פרעה למשה במהלך מכת החושך?

בכור שור: קרא לו לאחר שהסתיימו ימי החושך, שהרי בימי החושך לא יכלו המצרים לזוז ממקומם.

מלבי"ם: פרעה אכן לא יכל לשלוח ולקרוא לו, משה בא מעצמו, ביאור המילים 'וְיִקְרָא פְרָעָה אֶל מֹשֶׁה', שהזמינו לדבר. כמו כל מקום שכתובה קריאה ולאחריה המילה 'אֶל', שמשמעותה הזמנה לדיבור, ולא קריאה לבוא.

הנצי"ב מוולוז'ין: פרעה קרא למשה בעיצומה של מכת חושך, באמצעות שליחים מבני ישראל, שנעשו אנשי ביתו של פרעה, ששימשו אותו בעת מכת חושך.

סיפורו של שבת

תעודת כשרות תחת איומים

יְכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכִם חֲגָרִים (שמות י"ב, י"א)

הגאון החיד"א, רבי חיים יוסף דוד אזולאי ז"ע, היה משמש כשד"ר, שליח שיוצא כפעם בפעם אל חוצה לארץ כדי לאסוף כספים לפרנסת עניי ארץ ישראל.

באחד ממסעותיו, פגש באניה שבה נסע, איש סוחר שהוביל איתו מלאי גדול של גבינה שהייתה ללא כשרות כלל ויועדה להפצה בקרב יושבי מדינת איטליה.

אותו סוחר ידע שהחיד"א הינו רב גדול ומפורסם שיצאו לו מוניטין בכל תפוצות ישראל, וחשב לעצמו כי אם ישיג ממנו 'הכשר' על הגבינה השיווק שלה יהיה בקלות רבה יותר בקרב יהודי איטליה.

אומר ועשה: השתדל הסוחר לפגוש את החיד"א יום אחר יום, כשהוא מבקש, דורש ולוחץ, שיתן לו תעודת כשרות על הגבינות שהוביל בספינה.

משראה שהדבר אינו עולה בידו, החל לאיים עליו באיומים קשים, אך כמובן, החיד"א בשלו עומד, והשיב לו בסירוב מוחלט.

מה עשה אותו סוחר? עמד ושכר כמה פוחזים וריקים ממלחי האניה, ואלה התנפלו על החיד"א באישון לילה, היכוהו נמרצות ואמרו לו כי אם לא ייתן כשרות לגבינות, אחת דתו להיות מושלך אל המים...

משראה הרב החיד"א כי חיוו בסכנה ואין בידו כל מפלט, עמד וכתב להם מכתב המעיד על כשרות הגבינות כדת וכדין.

וכך כתב: "הגבינה של מוסר כתב זה כשרה וישרה היא למהדרין מן המהדרין,

יאכלו עניים וישבעו", וסיים, "הכותב וחותם ביום ג' לסדר וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים וגו' בספר שמו"ת שנת תק"ח לפ"ק".

כשהגיע הסוחר לאיטליה פירסם בקרב היהודים הרבים שדרו בה, כי יש לו גבינה מיובאת הכשרה למהדרין מן המהדרין בהכשר הגאון הגדול והמפורסם הנודע בישראל החיד"א.

אלום כנהוג בקהילות היהודיות דאז, התבקש הסוחר להיכנס אל הרב, המרא דאתרא, להראות לפניו את תעודת ההכשר.

קרא הרב את המכתב וראה שאמנם ההכשר טוב ותקיף הוא, אבל כיון שהגיע לפסוק שבתאריך, נצנצה תמיהה בליבו: לשם מה ציין החיד"א כי הפסוק שמציין את התאריך בה ניתנה התעודה, נמצא בספר שמות - דבר שגם תינוק של בית רבן יודע.

העמיק הרב המקומי לחשוב, עד שעלה בידו כי שמו"ת הינם ראשי תיבות של 'שנים' מקרא אחד תרגום, ומיהר לעיין בתרגום אונקלוס על הפסוק, המתרגם, מתניכם חגורים - חֲרָצִיכֹן יְהוֹן אֶסְיִרֶן.

עמד ופירש לעצמו, כי הכוונה הנסתרת הינה ברורה: חריצי הגבינה יהיו אסורים למאכל...

ציוה הרב לאסור את הסוחר בחדר בבית הקהילה, ואחרי חקירה ודרישה נמרצת הודה הסוחר כי הוציא את 'הכשר' מהחיד"א באיומים פיזיים על חייו.

עמד הרב ובירך על החיד"א, 'ברוך שחלק מחכמתו ליראיו', על שהציל את בני הקהילה היהודית מרכישת גבינות בלתי כשרות.

...

סיפור זה, בנוסח מעט דומה, סיפר מרן ה'בית ישראל' זצ"ל, על בנו של הגאון מוילנא שליבו נטה מעט לחסידות. אך באותה עת, המחלוקת בין החסידים למתנגדים הייתה בתוקפה, וכאשר שמע כיצד מדברים בוילנא על החסידים תלמידי הבעש"ט - ובין היתר העלילו עליהם כי אינם שומרים כראוי את מצוות התורה - ביקש אפוא בן הגאון לחקור מקרוב את התנהגות החסידים, ונסע לפינסק.

בבואו, ראה התקהלות רבתי ברחוב העיר, כולם עמדו וחירפו את הרב - הלא הוא רבי לוי יצחק מברדיטשוב - שהיה באותה עת רב בפינסק, ואיימו לפגוע בו. כששאל לפשר המהומה נודע לו, כי הגיעה גבינה לשוק למכירה, והרב הטיל עליה איסור, למרות כתב ההכשר המהודר שהיה עליה.

נותן ההכשר היה מהגאון רבי יעקב שמשון משפיטיוקא, וכשרבי לוי יצחק ראה את ההכשר שנכתב בו 'וככה תאכלו אותו' וגו'. הבין מיד כי המשך הפסוק הוא 'מתניכם חגורים' ואף קבע כי הכוונה היא לדברי תרגום אונקלוס על המילים 'מתניכם חגורים' - חֲרָצִיכֹן יְהוֹן אֶסְיִרֶן, והרמז לגבינה היא במילה חֲרָצִיכֹן, שמופיעה בנביא כ"חריצי החלב".

משבדק בן הגאון מוילנא עוד, התברר לו, כי אחר הפסוק וככה תאכלו אותו וגו', ציין הגאון משפיטיוקא את המקור, שמות י"ב, י"א, והבין רבי לוי יצחק שמכך שלא ציין

תפסו המלחים את החיד"א, הפליאו בו מכוח נמרצות ואיימו להטילו מהספינה אל הים

וכו' (כנהוג לכתוב כשמביאים פסוק) אלא וגו', שכוונתו היא להמשך גמר- הפסוק, וממילא הציין למקור בחומש שמות, הוא אכן רמז לראשי התיבות של "שנים" מקרא אחד

תרגום, ומשכך הסיק רבי לוי יצחק, כי כוונתו של הגאון משפיטיוקא הייתה שהמעיינים בכתב הכשרות, יעיניו בשים- לב בתרגום, ומתוך כך הבין שההכשר ניתן תחת איומים והגבינה אסורה באכילה.

פנה בן הגאון מוילנא ובירר במקום מגוריו של רבי יעקב שמשון משפיטיוקא וגילה, כי אכן מייצרי הגבינה תפסו את הגה"ק משפיטיוקא, קשרוהו ואיימו עליו שאם לא יחתום על ההכשר יהרגוהו, לכן היה אנוס לחתום. אך כדי שלא יכשלו על ידו באיסור, מצא עצה זו, לרמז בכתב ההכשר שהגבינה אסורה באכילה, והתפלל להקב"ה שיגיע מכתבו לידי אדם גדול שיבין את הרמז.

הגאון מוילנא עצמו, חתם ה'בית ישראל' את סיפורו - לא התפעל מהעובדה ששטח לפניו בנו כששב ממסעו לפינסק וגלילותיה, אך בנו של הגאון הסיק, לאחר שראה את גדלותו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, כי הרינונים אודות החסידים הינם עלילות שקר.

"למחרת נתקלתי ביהודה לייב שהכיר אותי ואת חולשותיי. 'אל תתגרה במשגיח', המליץ לי יונה, 'אל תעלה למירון, תשאיר את זה להזדמנות אחרת'. היה לי קשה, אבל קיבלתי את עצתו של יהודה לייב, אהבתי אותו וסמכתי עליו, וידעתי שאך את טובתי הוא רוצה.

"למחרתו של ל"ג בעומר, בשעת צהריים", מספר היהודי הנסער, "מתקשר אלי יהודה ואומר: 'צא, אני מחכה לך בחוץ'. אני יוצא החוצה ורואה את יהודה לייב ממתין לי ברכב שכור, הוא אומר לי, עולים לרבי שמעון. נסענו יחד, הוא שר איתי יחד כל הדרך, התפלל יחד איתי בציון הקדוש, ערך איתי יחד 'הדלקה קטנה' ויצא מוגדרו כדי לנחם אותי על ל"ג בעומר שהחמצתי..."

"אתה עומד בדיוק במקום שבו האדמו"ר עמד והדליק את המדורה", אמר יהודה לייב, "ועכשיו אפילו אתה יכול להדליק, בלי כל הצפיפות. עכשיו אתה האדמו"ר..."

"וכך עמדו להם ביום ל"ד בעומר, על גג הציון הקדוש, אברך צעיר יחד עם נער תועה ותוהה, רוקדים ומפזזים לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי..."

"לאחר תקופה", סיים הלה את סיפור המעשה, "נודע לי שיהודה לייב עלה בעצמו בל"ג בעומר לציון הקדוש, כמנהגו מידי שנה. למרות זאת הוא חזר ועשה את כל הדרך הארוכה שוב למחרת, במיוחד בשבילי, רק כדי לתת לי הרגשה טובה ולמנוע את הנשירה שלי למחוזות רחוקים!"

מי שזכה להכיר את האברך הרה"ג ר' יהודה לייב רובין זצ"ל, אינו גומר את ההלל על מידותיו התרומיות והנהגתו המופלאה בכל הנוגע לכבוד הבריות.

במהלך ימי השבעה סיפר אביו - הרה"ח ר' יום טוב רובין שליט"א, סיפור מופלא המיטב לתאר את דמותו של בנו זצ"ל: "במסע הלוויה של בני זצ"ל אשר התקיים בפניא דמעלי שבתא, עמד בצד אדם צעיר ומירר בבכי בלתי נשלט. הרבה אנשים בכו בהלוויה

של הבן שלי, הכאב היה משותף להמונים ממש, אבל המקרה הזה היה נראה חריג במיוחד - היהודי הזה הגיר דמעות ללא הפוגה.

"אחד הנוכחים במקום הרגיש בדבר, וניסה להציל מפיו מה פשרו של הבכי הנורא. וכך השיב היהודי השבור:

'יונה' רובין הציל את החיים שלי! אני חייב לו את כל מה שיש לי!'

"וכך הוא הוסיף לתאר בעודו מתייפח מרות: "אני למדתי בבחרותי בישיבה פלונית, והייתי תלמיד בעייתי בלשון המעטה. הייתי למעשה מועמד 'לעוף' מהישיבה, והצוות רק חיפש את העילה המתאימה. והנה התקרב ובא יום ל"ג בעומר. המשגיח שידע שאני חש קשר מיוחד למירון ולרשב"י הזהיר אותי ימים ספורים לפני ל"ג בעומר: אם אתה עולה להילולה במירון בל"ג בעומר, אתה נזרק מהישיבה. לא קשה לתאר את הרגשתי הנוראה, ואת המחנק שהשרתה עלי ההוראה והאיום המוצמד אליה..."

נועם הנשמות

שבבים וגוונים מחייהם של מ"ה קדושי מירון תשפ"א הרב יהודה רובין ז"ל

עלייה נוספת לרבי שמעון - כדי להציל נפש יהודית

כרת גומו

מילים ומקראות לאורם של אונקלוס ורש"י

נמה מכות רמוזות ב'אתתי'?

למען שתי אתתי אלה בקרבנו (שמות י', א')

כאן תרגם אונקלוס: בְּדִיל לְשׂוּאָה אֶתִי אֵלֶיךָ בְּיִנְהוּן, אך בפסוק הבא תרגם את אותה מילה, בלשון רבים: וְאֵת אֶתְתִּי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָּם - וְיֵת אֶתְתִּי דְשִׁיתִי בְהוֹן.

הסיבה לשינוי מובאת ב'פרשגן' בשם ספר יא"ר הקדום, כי בפסוק הראשון הכוונה רק לשלש מכות העתידות לבוא, אבל בפסוק השני מדבר בכל עשר המכות ולכן תרגמו אתותי.

פרסה או כלום?

וגם מקננו ילך עמנו לא תשאיר פרסה. (שמות י', כ"ו)

הביטוי "לא תשאיר פרסה" מתפרש באונקלוס מקדעם שמשמעו משהו. זאת בניגוד לפרשת

הבהמות הטהורות בויקרא, שם מתורגמת המילה פרסה - פְּרִסְתָּא.

דהיינו, אונקלוס אינו מתרגם בלבד את לשון הכתוב, אלא גם מפרש את המקרא, כי במאמר משה "לא תשאיר פרסה" המשמעות היא, שלא ישאר דבר במצרים.

מפתן או כלי?

וְטַבְלֶתָם בְּדָם אֲשֶׁר בִּסְף. (שמות י"ב, כ"ב)

אונקלוס תרגם את המילה סף - מְנָא. משמע שכוונתו לכלי, בשונה מתרגומו לעיל פסוק ז', שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת - תְּרִין סְפִיאַ. וכפי שפירש רש"י כאן, כי הסף הוא כלי, כמו הפסוק במלכים "ספות כסף".

במכילתא מובאת מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא בביאור המילה סף, ובאבן עזרא הביא

את שתי הדעות, כאשר לפי דעה אחת סף הוא מִפְתָּן, הקורה התחתונה של הפתח, ולפי הדעה הנוספת - וכך תרגם אונקלוס ופירש רש"י - הכוונה היא לכלי שבו נאסף הדם.

בירושלמי מסכת פסחים הדברים מפורשים ביתר ביאור: אית תני תני 'סף' - כלי, אית תני תני 'סף' - אסקופה... מאן דאמר כלי - ניחא דכתיב 'מן הדם אשר בסף'. מאן דאמרין 'סף' אסקופה - מה מקיים 'סף' כלי? מביא סף כלי ונותן על האסקופה וטובל ומזה.

ובהקשר זה נציין את דברי הרשב"ם כאן: "בסף - בכלי, כדכתיב שְׁמֶרֶי הַסֵּף, סְפוֹת כֶּסֶף".

משמע אפוא מכאן, שהביטוי הידוע 'שומרי הסף' מתייחס הן לשומרים על המפתן והן לשומרי הכלים.

פסוק לי פסוק

שאלות וחיידודים
לשולחן השבת

ני רק ע"י "שאלות ותשובות" - יתחקקו הדברים בלב השומע (תפארת ישראל אבות 1, 1)

מקרא

1. על איזו מכה לא היתה התראה? (י, כא)
  - א ארבה
  - ב חושך
  - ג בכורות
2. מי אמר למי "לא תשאר פרסה"? (י, כו)
  - א משה לפרעה
  - ב פרעה למשה
  - ג ה' למשה
3. גם האיש משה... (יא, ג)
  - א גדול מאד
  - ב עניו מאד
  - ג איש מצליח

תרגום אונקלוס

1. "את אשר התעללתי במצרים" (י, ב)
  - א את הנסים שעשיתי במצרים
  - ב את העול שנתתי על גבם
  - ג מלשון עלייה
2. "וכסה את עין הארץ" (י, ה)
  - א את עמי הארץ
  - ב את עין השמש
  - ג את הבורות והמעיינות שבארץ
3. את "חן" העם (יא, ג)
  - א את יופי העם
  - ב שנתן להם מתנות
  - ג לרחמים

רש"י

1. כשלחו כלה (יא, א)
  - א כמו ששולחים חתן וכלה
  - ב כליל
  - ג ישלח אותם בקלות
2. כיצד הראה הקב"ה למשה את מולד הלבנה? (יב, ב)
  - א סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו
  - ב דמות צורות לבנה שהיו בטבלה
  - ג ששקעה לו החמה פתאום שלא בעונתה
3. האם מותר לבשל את הפסח במי פירות? (יב, ט)
  - א מותר, כי איסור בישול הוא רק במים
  - ב אסור, שנאמר "ובשל מבושל"
  - ג בשבעה משקין - אסור, אבל בשאר משקין - מותר

רמב"ן

1. מה פירוש "ליל שימורים"? (יב, מב)
  - א ששמר על קדושת ישראל גם בהיותם במצרים
  - ב ששמר עליהם כשעברו בים סוף
  - ג שה' שמר וציפה לעת שיהיו ראויים להוציאם משם
2. מה משמעות "קדש לי"? (יג, ב)
  - א שיקדש אותם מיד
  - ב שתהא המצוה נוהגת במדבר
  - ג שתי התשובות נכונות
3. "אשר נשבע לאבותיך", היכן נשבע? (יג, יא)
  - א אפשר שכיון שאמר כן פעמיים, נחשב כמו שבועה
  - ב נדר ושבועה חד הוא
  - ג מכלל לאו אתה שומע הן

אור החיים

1. "ויאמר ה' בא אל פרעה", מדוע אמר לשון אמירה רכה? (י, א)
  - א כי הם דברים הסועדים את ליבו של משה רבנו
  - ב כי מכה זו, מכת ארבה תהיה רכה
  - ג כי אימרא זהו כבש בארמית
2. מה הכוונה "נטה ירך על ארץ מצרים בארבה"? (י, יב)
  - א אולי קשר ארבה אחד במטהו
  - ב שהזכיר שם "הארבה" בנטותו את ידו
  - ג שתי התשובות נכונות
3. מתי וכיצד קרא פרעה למשה במכת חושך? (י, כד)
  - א בשלשה ימים הראשונים שהחושך היה קל
  - ב אחר ששלמו כל ימי החושך
  - ג שלח שליח יהודי שיקרא לו

הגדלות יוקרתיות מחכות לכם מדי שבוע
התקשרו לקו 'מה אהבתי' 200-100-0795

עונים חוכים

